

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНО-МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІСТА

У статті розглянуті базові концепти професійно-мовної картини економіста, здійснено виокремлення ключових концептів, які утворюють поняття ECONOMIST в англійській мові, визначено професійно-значущі концепти та низку периферійних концептів, які формують їхній зміст. На основі виявленого концептуального змісту професійно-мовної картини світу економіста, побудовано її концептуальну модель, яка втілюється в сучасному канадійському дискурсі.

Ключові слова: картина світу, професійно-мовна картина світу, економіст, дефініція, сфери діяльності, концепт, концептуальна модель.

Постановка проблеми. Однією з характерних ознак професійно-мовної картини світу є наявність імен концептів, які складають зміст цієї картини світу. Відтак, можливою є побудова концептуальної моделі професійно-мовної картини світу економіста на основі сучасного канадійського дискурсу.

Мета. Провести аналіз концептів професійно-мовної картини економіста за базовими словниками та в сучасному канадійському дискурсі. На основі результатів дослідження побудувати концептуальну модель професійно-мовної картини світу економіста.

Аналіз актуальних досліджень. Концепт є однією з ключових одиниць картини світу. Передусім, доцільно виокремити базові концепти професійно-мовної картини світу економіста. Для цього, необхідно звернутися до словникового визначення поняття ECONOMIST. У статті розглянуто це поняття за наступними словниками: Cambridge Dictionary [1], Merriam-Webster Dictionary [2], Oxford Advanced Learner's Dictionary [3], Longman Dictionary [4] та за даними Урядових порталів Government of Canada [5].

Відповідно до словника «Cambridge Dictionary», лексема «economist» має таке тлумачення: «1) a person who studies or has a special knowledge of economics; 2) someone whose work is to study the way in which economies work, or who studies developments within a particular economy» [1, Cambridge Dictionary].

Словник «Merriam-Webster Dictionary» визначає лексему «economist» як: «1) one who practices economy; 2) a specialist in economics» [2, Merriam-Webster Dictionary]. Відповідно до «Oxford Advanced Learner's Dictionary», «economist» – це «a person who studies or writes about economics» [3, Oxford Advanced Learner's Dictionary]. У «Longman Dictionary» дається таке

визначення поняття «economist»: «someone who studies the way in which money and goods are produced and used and the systems of business and trade» [4, Longman Dictionary].

Всі словникові дефініції мають спільні аспекти, які дозволяють виокремити ключові концепти, які утворюють поняття ECONOMIST в англійській мові. Передусім, економіст – це особа (*a person, someone*), а також це спеціаліст (*a specialist*) у певній галузі (економіці). Відтак, одним із ключових компонентів концептуальної моделі картини світу економіста є його ідентифікація як спеціаліста у економічній галузі (SPECIALIST). «Cambridge Dictionary» трактує лексему «specialist» як «1) someone who has a lot of experience, knowledge, or skill in a particular subject; 2) someone who limits his or her studying or work to a particular area of knowledge, and who is an expert in that area» [1, Cambridge Dictionary].

Відтак, спеціаліст – це людина, яка працює у певній галузі та має цілий набір спеціальних знань (KNOWLEDGE), навичок (SKILL) та має певний професійний досвід (EXPERIENCE). Спеціаліст – це або людина, яка здобуває знання (STUDY), або ж яка працює у відповідній галузі (WORK). Загалом, асоціативне поле понять SPECIALIST та ECONOMIST обертається навколо концептів «JOB» та «PROFESSION».

Виклад основного матеріалу. Узагальнюючим концептом, у рамках якого розкривається зміст професійно-мовної картини світу економіста є концепт «PROFESSION». Економіст – це професія, і як будь-яка інша професія, робота економіста включає у себе певні вимоги до людини – наявність відповідних знань та навичок, а також певні обов'язки, сферу діяльності тощо. Для виявлення цих змістовних елементів концептосфери професійної картини світу економіста у сучасному канадійському дискурсі, звернемося до опису професії економіста на веб-сайті уряду Канади [5, Government of Canada].

Аналіз даних щодо професії економіста у системі банку професій (Job Bank) показав, що діяльність економіста розгортається у системі таких сфер діяльності, як «ECONOMICS», «FINANCE», «BUSINESS». Кожен із цих професійно-значущих концептів включає у себе низку периферійних концептів, які формують їхній зміст. Це, наприклад, такі підконцепти, як «TRADE», «BANKING», «FISCAL POLICY», «MONETARY POLICY», «INVESTMENTS», «TAXES» та інше.

Відповідно до опису професії економіста у маркетплейсі, його основними видами діяльності є: «conduct research, monitor data, analyze

information and prepare reports and plans to resolve economic and business problems and develop models to analyze, explain and forecast economic behaviour and patterns» [5, Government of Canada]. Виходячи з цього, до концептуальної моделі професійної картини світу ми відносимо і такі поняття, як «ANALYSIS», «DATA», «MONITORING», «RESEARCH», «PLANNING», «FORECAST» та ін. Ці види діяльності та поняття складають базис професійної діяльності економіста, є його основними навичками, як професіонала.

Аналіз вимог до професії економіста у контексті канадійського маркетплейсу також дозволяє виокремити такі концепти у концептуальній моделі професійно-мовної картини світу сучасного економіста, як «MANAGEMENT», «MATHEMATICS», «STATISTICS», «COMMUNICATION», «ADVISING», «CONSULTING» та ін. Всі ці концепти розкривають такі сторони діяльності економіста, як сфера, у якій він працює, його знання та навички, види діяльності, якими має володіти економіст.

Відтак, професійна картина світу економіста включає у себе як концепти, пов'язані з економічною сферою загалом, її галузями та напрямками знань, так і вузькоспецифічні концепти, які стосуються власне діяльності самого економіста як спеціаліста та працівника. Окрім того, професійна картина світу економіста включає у себе й концепти, що стосуються роботи економіста як професійної діяльності, репрезентують її представленість на ринку праці. Це такі концепти, як «CAREER», «WAGE», «PROSPECTS», «REQUIREMENTS» тощо.

На основі розглянутого концептуального змісту професійно-мовної картини світу економіста, побудуємо її концептуальну модель, у якій концепти розташовуються у залежності від їх більш загального, або навпаки більш вузького значення у контексті репрезентації професійної картини світу спеціаліста-економіста (рис.1).

Розроблена модель включає у себе три шари концептів. Перший (зовнішній) шар – це «ECONOMICS», який відображає загальну сферу діяльності економіста як фахівця – це окрема галузь знань та сфера діяльності, яка об'єднує різні напрямки («FINANCE», «BUSINESS», «TRADE», «BANKING», «FISCAL POLICY», «MONETARY POLICY», «INVESTMENTS», «TAXES»).

Другий шар концептуальної моделі – це «KNOWLEDGE & SKILLS», який об'єднує у собі практичні вміння, навички та види діяльності економіста. Ця група концептів вужча за попередню, периферійну, однак ширша за

ядерну групу концептів, адже знання та навички, якими послуговується економіст, не є вузькоспецифічними – вони можуть використовуватися й представниками інших професій також. Ця зона концептуальної моделі включає до свого змісту такі концепти: «ANALYSIS», «DATA», «MONITORING», «RESEARCH», «PLANNING», «FORECAST», «MANAGEMENT», «MATHEMATICS», «STATISTICS», «COMMUNICATION», «ADVISING», «CONSULTING».

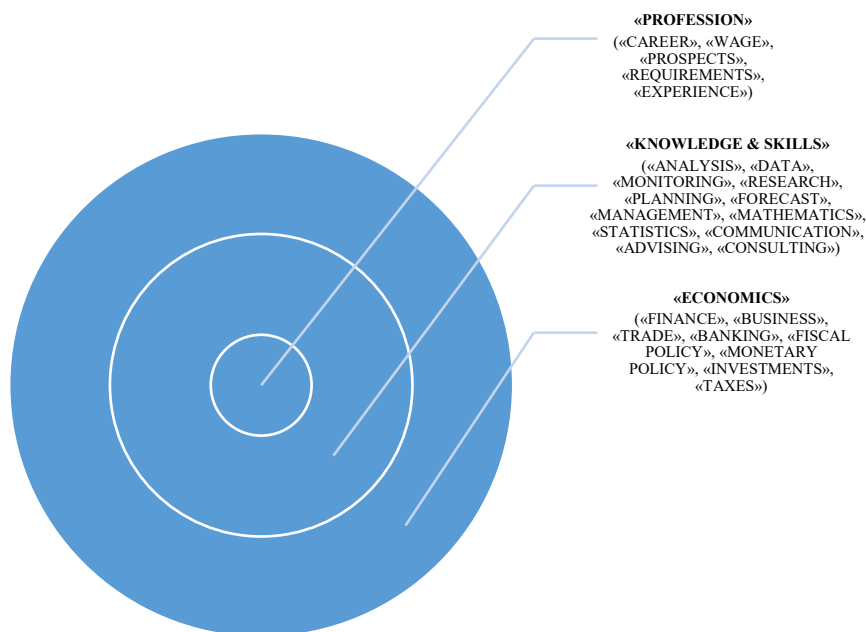

Рис. 1. Концептуальна модель професійно-мовної картини світу економіста

Нарешті, ядерною зоною концептуальної моделі є група концептів, об'єднаних концептом «PROFESSION». До його складу відносимо концепти «CAREER», «WAGE», «PROSPECTS», «REQUIREMENTS», «EXPERIENCE», які мають вузькоспецифічний зміст та стосуються саме професії економіста на ринку професій.

Висновки. На основі проведеного аналізу концептуального змісту професійно-мовної картини світу економіста, побудовано концептуальну модель, у якій концепти розташовуються у залежності від їх більш загального, або навпаки більш вузького значення у контексті репрезентації професійної картини світу спеціаліста-економіста в сучасному канадійському дискурсі. Розроблена модель включає у себе три шари концептів. Перший (зовнішній) шар – це «ECONOMICS», другий шар концептуальної моделі – це «KNOWLEDGE & SKILLS» та ядерною зоною концептуальної моделі є група концептів, об'єднаних концептом

«PROFESSION». За допомогою запропонованої концептуальної моделі вдалось виокремити базові концепти професійно-мовної картини світу економіста, представленої в сучасному канадійському дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Cambridge Dictionary. – URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
2. Merriam-Webster Dictionary. – URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/>
3. Oxford Advanced Learner's Dictionary. – URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/economist>
4. Longman Dictionary. – URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/economist>
5. Government of Canada. Economist in Canada. – URL: <https://www.jobbank.gc.ca/marketreport/skills/15992/ca>

Vovchok S. Conceptual model of the professional-language picture of the world of the modern economist.

The article considers the basic concepts of the professional-language picture of the economist, identifies the key concepts that form the concept of ECONOMIST in English, identifies professionally significant concepts and a number of peripheral concepts that shape their content. On the basis of the considered conceptual content of the professional-language picture of the world of the economist, represented in the contemporary Canadian discourse, its conceptual model is constructed.

Key words: picture of the world, professional-language picture of the world, economist, definition, spheres of activity, concept, conceptual model.

А. А. Воронова

Науковий керівник – проф. О. М. Семенов

АНАЛІЗ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (РІВЕНЬ СТАНДАРТУ) В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНИХ УМІНЬ УЧНІВ 10 КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізовано робочу програму з української мови в контексті формування інфомедійних умінь учнів 10 класів на уроках української мови, детально розглянуто усі розділи на наявність видів роботи, що формують інфомедійні уміння в учнів, виявлено значущість критичного мислення, візуалізації, соціальної толерантності та медіатексту, що формують інфомедійну грамотність учнів 10 класів.

Ключові слова: медіаграмотність, інфомедійна грамотність, компетентність, уміння, інфомедійні уміння, критичне мислення, візуалізація, соціальна толерантність, медіатекст, робоча програма.

Постановка проблеми. Українська мова є найважливішим предметом у школі, що розвиває та соціалізує учнів як десятого, так й інших класів. Вивчення української мови сприяє розвитку вмінь та навичок, що допомагають учням реалізувати себе, бути гідним представником своєї нації, країни та її традицій. Тому наявність видів роботи, методів та засобів навчання, що формують інфомедійні уміння в учнів, є дуже важливою складовою робочої програми з української мови для учнів 10 класів.